

عهد و گفتگو

تفسیر پاراشای هفته
توسط ربای ساکس

تفسیر تورات

پاراشای هفته: וַאֲתַחֲנַן ۵۷۷۹

چرا جمعیت یهودیان چنین اندک است؟

ربای لرد جاناتان ساکس

Va'etchanan 5779

Why Is The Jewish People So Small?

نزدیک انتهای پاراشای وַאֲתַחֲנַן اشاره ای هست با چنان معناهای دورگستری که کلِ حال و هوای تورات تا آن لحظه را به چالش می گیرد. این متن، رنگ و بوی یکسره جدیدی به تصویر توراتی بنی اسرائیل می دهد و از این قرار است: "این که خداوند محبت خود را شامل شما کرد و شما را برگزید، از این رو نبود که از مردمان دیگر پرشمارتر بودید، بلکه از آن رو بود که کم جمعیت ترین قوم هستید" (تثنیه ۷:۷).

این متن با هرچه تا کنون شنیده ایم فرق دارد. در سفر پیدایش، خدا به پدران وعده داد که نسل آنها مانند ستارگان آسمان، شن های ساحل و خاک زمین، ناشمردنی خواهند بود. ابراهیم پدر نه فقط یک، بلکه چندین ملت خواهد بود. در ابتدای سفر خروج می خوانیم که چگونه خاندان عهد، هفتاد نفر بودند وقتی به مصر فرورفتند و بارور و تکثیر شده، دارای جمعیتی بزرگ گشتند. آنان چنان پرشمار شدند که سرزمین از آنها پرشد (خروج ۱:۷). سه بار در سفر تثبیه، موسی بنی اسرائیل را "پرشمار مانند ستارگان آسمان" توصیف می کند (۱:۱۰؛ ۲۲:۱۰؛ ۶۲:۲۸).

سلیمان پادشاه خود را عضو قومی می داند که "آنها را برگزیدی، ملتی عظیم، و چنان پرنفوس که به شمارش نمی آیند" (کتاب اول پادشاهان ۳:۸). یوشع نبی می گوید که "بنی اسرائیل مانند شن های ساحل خواهند شد که نمی توان آنها را اندازه گرفت یا شمرد (یوشع ۲:۱).

در تمام این متون و متن های دیگر، تاکید بر روی اندازه و عظمت عددی قوم است. پس سخن موسی که از اندک شماری آنها می گوید به چه معنا است؟ ترگوم [ترجمه] ربی یهوناتان تفسیر می کند که این نه به هیچ رو به اعداد بلکه به تصویر از خود مربوط است. او عبارت را نه "کوچکترین مردمان" بلکه "خاکسارترین و فروتن ترین مردمان" ترجمه می کند. راشی نیز با خوانشی مشابه از کلام ابراهیم شاهد می آورد: "من خاک و خاکسترم" (پیدایش ۱۸:۲۷) و نیز کلام موسی و اهرون [هارون]: "ما که باشیم؟" (خروج ۱۶:۷)

رشام و خیزکنی^۱ این توضیح سراسر است تر را می دهند که موسی بنی اسرائیل را با هفت ملتی مقایسه می کند که در سرزمین کنعان/ایسرائل باید با آنان می جنگیدند. خداوند بنی اسرائیل را با وجود برتری عددی ساکنان محلی سرزمین به سوی پیروزی رهنمون می شد. ربنو باخیا^۲

^۱ Rabbi Chezekiah ben Manoah; France, 1250-1310

^۲ Bachya ben Asher ibn Halava, Spain, 1255-1340

از موسی بن مایمون نقل می کند که می گوید انتظار می رفت که خدا، پادشاه عالم، پرشمارترین ملت عالم را همچون ملت خود برگزیند، زیرا "شکوه پادشاه به پرشماری ملت او است" (امثال سلیمان ۱۴:۲۸). اما خدا چنین نکرد. پس بنی اسرائیل باید این را موهبتی خارق العاده بدانند که خدا آنها را با وجود اندک شماری برگزید تا/م سگولا [قوم برگزیده] و گنجینه خاص او باشند.

ربنو باخیا خود را ناچار به ارائه خوانشی پیچیده تر می بیند تا تناقض موجود در سخن موسی در سفر تثیه را حل کند که می گوید بنی اسرائیل کوچک ترین ملت ها هستند، در حالی که پیدایش ۲۲:۱۷ می گوید: "به پرشماری ستارگان آسمان". او این تناقض را به صورت یک فرض شرطی معنا می کند: حتی اگر کوچکترین ملت ها بودید، خدا همچنان شما را برمی-گزید.

سفورنو³ خوانشی ساده و سراسر دارد: خدا برای خاطر عظمت خودش یک ملت را برگزید. اگر چنین می خواست، بی تردید می بایست ملتی قدرتمند و پرشمار را برمی گزید. گزینش او هیچ ربطی نداشت به عظمت و فقط به محبت او مربوط بود. خداوند، پدران قوم را به دلیل خواست آنها در پیروی از صدای او دوست داشت و از این رو فرزندانشان را دوست دارد.

اما در این آیه چیزی هست که در سراسر تاریخ یهود پژوهاک دارد. از نظر تاریخی، یهودیان یک ملت کوچک بوده و هستند. یهودیان، امروزه کمتر از دو دهم درصد جمعیت جهان می-باشند. به دو دلیل چنین بوده و هست. نخست، تحمل مشقت سنگین تبعید و کشتار طی دوران ها که یهودیان مستقما در قتل عام ها و پوگروم ها کشته شده اند و غیرمستقیم در قرون چهاردهم، پانزدهم در اسپانیا و قرن نوزدهم در اروپا تغییر دین داده اند تا از تعقیب و آزار در

³ Ovadiah ben Yacov Sferno, Italy, 1475-1550

امان بمانند (که به طور اسفباری، حتی تغییر دین موثر نبود و یهودی ستیزی نژادی در هر دو حالت همچنان پابرجا بود). جمعیت یهودیان، بخش کوچکی از آن چیزی است که می-توانست باشد اگر آدرین [امپراتور روم]، جنگ های صلیبی و یهودی ستیزی وجود نداشت.

دلیل دوم این که یهودیان در جستجوی یهودی کردن دیگران نبودند. اگر چنین کرده بودند، اکنون شماری نزدیک به مسیحیان (۲.۴ بیلیون نفر) یا مسلمانان (۱.۶ بیلیون نفر) داشتند. در واقع ملیم⁴ چنین خوانشی از متن مورد نظر ما دارد. آیه های پیشین گفته اند که بنی اسرائیل در حال ورود به سرزمینی با هفت ملت بودند: هیتی ها، گیرگاشی ها، اموری ها، کنعانی ها، پریزی ها، هیوی ها و ییوزی ها. موسی به آنها هشدار می دهد که به دلایل دینی و نه نژادی، ازدواج مختلط با ملت های دیگر انجام ندهند: آنها فرزندان شما را از عبادت من دور کرده، به پرستش خدایان بیگانه وامی دارند (تثنیه ۷:۴). ملیم آیه مورد نظر را این گونه تفسیر می کند که موسی به بنی اسرائیل می گوید: ازدواج با اقوام دیگر را به این دلیل که یهودیان را پرشمار خواهد کرد، توجیه نکنید. خدا علاقه ای به اعداد و ارقام ندارد.

تنخ [پنج کتاب تورات، کتب انبیاء و کاتبان] جدا از همه این تفسیرها و توضیح ها رویداد خاق العاده ای روایت می کند که کل موضوع را به گونه ای متفاوت روشن می سازد. این رویداد در باب هفتم کتاب داوران رخ می دهد. خداوند به گیدئون می گوید که سپاهی گردیباور و به جنگ میدیانی ها برو. او سپاهی با ۳۲۰۰۰ مرد فراهم می کند. خداوند به او می گوید شمار مردان تو بیش از حد لازم است. نمی توانم میدیان را به دست آنها بسپارم وگرنه اسرائیل بر من مغرور خواهد شد، قدرت خودم مرا پیروز می کند (داوران ۷:۲).

خداوند به گیدئون می گوید که به مردان بگویند: هرکس که می ترسد و می خواهد به خانه برگردد، برود. بیست و دوهزار مرد چنین کردند. ده هزار مرد باقی ماندند. خداوند به گیدئون

⁴ Meir Leibush ben Yehiel Michel Wisser, Ukraine, 1809-1879

می گوید: "شمار مردان هنوز بیش از حد هستند." خداوند آزمون جدیدی می گذارد. گیدئون باید مردان را به رودخانه ای ببرد و ببیند که چگونه آب می نوشند. ۹۷۰۰ نفر برای آب نوشیدن زانو زدند و همگی مرخص شدند. گیدئون باقی ماند با ۳۰۰ نفر. خدا به او گفت: "با ۳۰۰ نفر که آزمون [آب] را گذراندند، شما را پیروز گردانده، میدیانی ها را به شما خواهم سپرد" (داوران ۸-۱:۷). ۳۰۰ مرد با یک استراتژی جنگیِ نبوغ آمیز با کل سپاه میدیانی ها جنگیدند و پیروز شدند.

یهودیان، ملت کوچکی هستند، اما دستاوردهای بزرگی داشته اند تا گواهی باشند بر وجود قدرتی و رای خود آنها. ملت یهود دستاوردهایی داشته که هیچ ملت دیگری با جمعیتی مشابه آنها به دست نیاورده است. تاریخ این ملت شاهد زنده ای بوده بر قدرتِ عنایت الهی و تاثیر ایده آل های بلند. منظور موسی همین بود که گفت: "اینک از روزهای پیشین پیرس، خیلی پیش از زمان شما، از زمانی که خداوند انسان ها را بر روی زمین خلق کرد؛ پیرس از یک سوی کائنات تا سویِ دیگرِ آن. آیا تا کنون رویدادی عظیم تر از این رخ داده و یا همسان با آن شنیده شده است؟ آیا هیچ ملت دیگری هست که مانند شما صدای خداوند را از درون آتش شنیده و زنده مانده باشد؟ آیا هیچ یک از خدایان، ملتی را با آزمون ها و نشانه ها و اعجازها، با جنگ، با دست قدرتمند و بازوی افراشته یا کارهای عظیم و هیبتناک از میان دیگران برگزیده اند، مانند هر آنچه خداوند، خدای شما، در مصر در برابر چشمانتان انجام داد؟ (تثنیه ۳۴-۳۲:۴)

ایسرائل از قوانین تاریخ فراتر می رود، زیرا در خدمتِ مولفِ تاریخ است. او در اتصال با عظمت به بزرگی می رسد. خدا از طریق اسرائیل به بشریت می گوید که برای عظمت نیازی

به پرشمار بودن ندارید. در پیشگاه الهی، ملت‌ها نه با جمعیت، بلکه با معیار مشارکت آنها در میراث بشری قضاوت می‌شوند. قابل قبول‌ترین اثبات این است که یک ملت به کوچکیِ یهودیان توانست جریان همواره نوشونده‌ای از انبیاء، کاهنان، شاعران، فیلسوفان، حکیمان، قدیسان، متخصصان هلاخا، متخصصان هگادا، قانوندانان، تفسیرگران، شورشیان و روسای یشیواها را پدیدآورد. این ملت، برخی از بزرگترین نویسندگان، هنرمندان، موسیقیدانان، فیلمسازان، دانشگاهیان، روشنفکران، پزشکان، وکیلان، تجار و مخترعان فن‌آوری را به جهان تقدیم داشته است. یهودیان برخلاف تناسب جمعیت خود توانستند به عنوان وکیلان با بیعدالتی بجنگند، اقتصاددانانی باشند که با فقر، پزشکانی که با بیماری، معلمانی که با بیسوادی و روانکاوانی که با افسردگی و نومیدی مبارزه کنند.

نیازی به اعداد نیست تا بتوانید افق‌های معنوی و اخلاقی بشریت را گسترش بدهید. به عوامل دیگری نیاز دارید: به هر فرد، دادن احساس ارزش و کرامت فردی و عظمت توانایی انسانی برای تغییر دنیا؛ برای هر فرد، اهمیت به بهترین آموزش و دادن احساس مسئولیت جمعی برای بهبود شرایط. یهودیت از یهودیان می‌خواهد که ایده آل‌های بلند داشته، آنها را در دنیای واقعی اجرا کنند و در اثر ناخشنودی‌ها و شکست‌ها دست نکشند.

این شرایط هنوز وجوددارند، به ویژه در میان مردم کشور اسرائیل. با آنکه بیشتر رسانه‌ها در مورد کشور اسرائیل دروغ‌پردازی و تمسخر می‌کنند، مردم این کشور همچنان معجزه‌های انسانی در پزشکی، کشاورزی، فن‌آوری و هنرها می‌آفرینند. چنان‌که گویی واژه "ناممکن" در زبان عبری وجود نداشته است. اسرائیل به صورت یک ملت کوچک، باقی مانده که مانند دوران توراتی در محاصره "ملت‌های بزرگتر و قدرتمندتر از خود" (تثنیه ۷:۱) است. اما

حقیقت همان است که موسی گفت: "این که خداوند محبت خود را شامل شما کرد و شما را برگزید، از این رو نبود که از مردمان دیگر پرشمارتر بودید، بلکه از آن رو بود که کم جمعیت ترین قوم هستید"

این ملت کوچک بیش از همه امپراتوری های بزرگ دوام آورده تا یک پیام امید بدهد: برای عظیم بودن، نیازی نیست پرشمار باشید. آنچه نیاز دارید، گشوده بودن به عظمت یک قدرت بزرگتر از خود است. گفته اند روزی شاه فرانسه، لویی چهاردهم، از بلز پاسکال، ریاضیدان و متخصص الهیات برجسته، خواست تا به او یک اثبات برای وجود خدا ارائه دهد. می گویند پاسکال پاسخ داد: اعلیحضرتا، یهودیان!

شبات شالوم

برای دیگر آثار رای ساکس لطفاً از این تارنما بازدید فرمایید - www.rabbisacks.org
کلیه حقوق محفوظ است • دفتر رای ساکس توسط بنیاد عهد و گفتگو حمایت می شود

*ترجمه فارسی با مشارکت بنیاد ایرانی هارامبام، وابسته به فدراسیون یهودیان ایرانی-آمریکایی توسط شیریندخت دقیقیان

Persian Translation by Shirin D. Daghighian